

Azərbaycan Respublikası
Səhiyyə Nazirliyi

unicef
hər bir uşaq üçün

İQLİM DƏYİŞİKLİYİ NƏDİR?

Valideynlər üçün məlumat

BU MÖVZU NİYƏ VACİBDİR?

İqlim dəyişikliyi uşaqlarımıza birbaşa təsir göstərir. Odur ki, bu kitabça valideynlərə iqlim dəyişikliyi ilə bağlı ətraflı məlumat vermək və uşaqlarını qorumaq üçün müvafiq tövsiyələri təqdim etmək üçün hazırlanıb.

İQLİM DƏYİŞİKLİYİ NƏDİR?

İqlim dəyişikliyi dünyanın uzunmüddətli hava şəraitində baş verən dəyişikliklərdir. Bu, atmosferdəki istixana qazlarının (CO_2 , metan və s.) artması nəticəsində baş verir. Bu qazlar atmosferdə istiliyi saxlayır və bu da qlobal temperaturun artmasına səbəb olur.

Bu qlobal istiləşmə quraqlıq, meşə yanğınları, qasırğalar, və daşqınlar kimi ekstremal hadisələri intensivləşdirib, eyni zamanda bütün dünyada həddindən artıq isti dalğaların tezliyini, şiddətini və müddətini artırır.

Ölkəmizdə də iqlimlə əlaqədar vəziyyət qeydə alınmışdır. Belə ki, temperatur ötən əsrdə $0,4-1,3^\circ\text{C}$ artıb, 2090-cı ilə qədər isə $4,7^\circ\text{C}$ artım proqnozlaşdırılır. Ötən 20 ildə maksimum istiliyin olduğu günlərin sayında 5 dəfədən çox artım müşahidə edilib.

Yüksək orta qlobal temperatur daha tez-tez, intensiv və uzunmüddətli istilik dalğalarına səbəb olur. Bu, xüsusilə körpələr, uşaqlar, hamilə qadınlar, yaşlılar, açıq havada işləyən işçilər və başqaları kimi həssas qruplar üçün ciddi sağlamlıq risklərinə gətirib çıxarır.

İQLİM DƏYİŞİKLİYİNİN UŞAQLARIN SAĞLAMLIĞINA TƏSİRİ

İqlim dəyişikliyi uşaqların sağlamlığına müxtəlif yollarla təsir edir:

Hava keyfiyyətinin pisləşməsi

Tənəffüs xəstəlikləri: Artan hava çirklənməsi və allergenlər (məsələn, polen) tənəffüs yolu xəstəliklərinin, astma və digər allergik reaksiyaların artmasına səbəb olur. Uşaqların tənəffüs sistemi daha həssas olduğuna görə bu vəziyyət onlara ciddi təsir göstərir.

Ekstremal hava hadisələri

Fiziki zədələr: Qasırğalar, daşqınlar, zəlzələlər və quraqlıqlar kimi ekstremal hava hadisələri zamanı uşaqlar fiziki zədələr ala bilər.

Psixoloji travmalar: Bu hadisələr həmçinin uşaqların psixoloji sağlamlığına da mənfi təsir göstərir, onlarda stress, narahatlıq və travma sonrası stress pozuntuları yarana bilər.

İstilik dalğaları

İstilik vurması və dehidrasiya: İsti havalarda uşaqlar istilik vurmasına və dehidrasiya riskinə daha çox məruz qalır. Onların bədənləri yüksək temperaturda daha tez maye itirir və bu da ciddi sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər.

İSTİLİK DALĞASI NƏDİR?

İstilik dalğaları temperaturun ardıcıl bir neçə gün ərzində normal temperaturdan yüksək olduğu zaman baş verir. Rütubətlik isə havanı daha isti hiss etməyimizə səbəb ola bilər.

Həddən artıq istilik **körpələr və uşaqlar** üçün böyüklərə nisbətən daha təhlükəli ola bilər və uşaqlarda dehidratasiya (susuzlaşma) təhlükəli ola və hətta ölümlə nəticələnə bilər. Böyüklərlə müqayisədə uşaqların bədənləri temperaturu tənzimləməkdə çətinlik çəkir və uşaqların istidən qorunması böyüklərdən asılıdır.

Hamilə qadınlar daha yüksək risk altındadır. Həddən artıq istilik və dehidratasiya aşağı doğum çəkisi, vaxtından qabaq doğuş və hətta ölüdoğulma riskini artırır. Hamilə qadınların özləri də mənfi təsirlərə məruz qala, erkən doğuş riski ilə üzləşə bilər, hamiləlik diabeti və hipertoniyadan əziyyət çəkə bilərlər.

İSTİLİKLƏ ƏLAQƏLİ XƏSTƏLƏNMƏNİN ƏLAMƏTLƏRİ VƏ SİMPTOMLARI

İstilik stresinin ciddi simptomları təcili yardım tələb edir.

Hər hansı bir əlamətdən şübhələndikdə tibbi yardım çağırmaqda tərəddüd etməyin.

İctimai təşəbbüslər iqlim dəyişikliyi və ətraf mühit problemləri ilə mübarizədə cəmiyyətin kollektiv fəaliyyətini artırmaq üçün vacibdir.

**Yüngül simptomlar -
evdə müalicə etməli**

**Ciddi simptomlar – dərhal
xəstəxanaya aparmalı**

ÜMUMİ

- Dodaqlarda quruluq/ağızda yapışqanlıq hissi
- Həddindən artıq susuzluq
- Həddindən artıq tərləmə
- Zəiflik/başgicəllənmə
- Ürəkbulanma, qusma
- Kiçik qabarcıqlar/səpkilər
- İstilik səpkiləri
- Yüngül qızdırma
- Burun qanaxması
- Əzələlərdə, adətən qol və ayaqlarda qıcolmalar
- Çəşqınlıq/aydın cavab verməmək/tutmalar/komada olmaq/oyanmamaq (ƏN AĞIR)
- Bədən temperaturunun 2 saatdan çox müddət ərzində çox yüksək olması (40 °C)
- Bayılma
- 8 saatdan çox müddət ərzində sidiyə getməmək və ya tünd rəngli sidik
- Sürətli ürək döyüntüsü və nəfəsalma
- Tərləmənin olmaması (amma dəri nəm ola bilər)

KÖRPƏ VƏ UŞAQLAR (3 YAŞADƏK)

- Bez qoyulan nahiyyədə istilik səpkiləri
- Əsəbilik və/yaxud ağlama
- Göz yaşı olmadan ağlama
- İfrat əsəbilik
- Bezlərin daha az yaş olması
- Qusma və ya ishal
- Çökmüş gözlər və/yaxud alın

UŞAQLAR VƏ YENİYETMƏLƏR (TƏQRİBƏN 4-19 YAŞ)

- Ürəkbulanma
- Baş ağrıları
- Əzələ qıcolmaları (xüsusilə açıq havada məşq etdikdən sonra)
- Dərin və ya ciddi əzələ ağrıların olması mümkündür (xüsusilə çöldə idman etdikdən sonra)

HAMİLƏ QADINLAR

- Bir-birinə sürtünən bədən nahiyyələrində istilik səpkiləri
- Qarın nahiyyəsində əzələ qıcolmaları
- Həddindən artıq ürəkbulanma
- Erkən doğum sancıları
- Sürətli ürək döyüntüsü və ya nəfəsalma
- Bayılma
- Bədən hissələrində şişkinlik
- Ciddi əzələ qıcolmaları

İSTIVURMA VƏ İSTİLİKLƏ ƏLAQƏLİ XƏSTƏLİKLƏRİN MÜALİCƏSİ

Ailə üzvünüzün sərinləməsi, bədəninin kifayət qədər su qəbul etməsi və sağlması üçün aşağıdakı addımları atın:

1. Sərinlədin və əgər simptomlar ciddi olarsa, tibb müəssisəsinə aparmağa tələsin.

Ailə üzvü istiliklə əlaqəli xəstəliklərin ciddi simptomlarını yaşayırsa, **əvvəlcə onu sərinlətmək, daha sonra tibb müəssisəsinə aparılması** barədə düşünmək vacibdir.

Onu sərin, kölgəli və yaxşı havalandırılan bir yerdə oturdun və ya uzandırın. Pərdələri çəkərək daha çox kölgə yaradın. Varsa, sərinkeş və ya kondisioneri yandırın. Baş, boyun, qoltuqaltı və qasıq nahiyyələrinə yaş dəsmallar qoyun.

Körpələr və uşaqlar: Üst geyimləri çıxarın.

Hamilə qadınlar: Mümkünsə, başqalarının olmadığı bir yerdə artıq üst geyimlərini çıxarmasını təmin edin. Sol tərəfi üstə və ya sola meyilli vəziyyətdə yatmasını təmin edin.

Əgər şəxs huşunu itiribse və ya qusursa, tibbi nəqliyyat vasitəsi gələnə qədər onu bir tərəfi üstə yana doğru uzandırın.

Əgər ciddi simptomlar yoxdursa, evdə müalicə edin və 2-ci addıma keçin: Temperaturu azaldın.

2. Temperaturu azaldın

Hələ etməmisinizsə, şəxsi sərin bir yerə keçirdin. Pərdələri çəkərək daha çox kölgə yaradın. Varsa, sərinkeş və ya kondisioneri yandırın.

Bədənə, xüsusilə, baş, boyun, qoltuqaltı və qasıq nahiyyələrinə yaş dəsmallar və ya soyuq su qoyun. Bədəni sərin su ilə təmin etmək üçün dəsmalları hər bir neçə dəqiqədən bir dəyişdirin və ya onları sərin suya batırın.

Varsa, sərinkeş və su çiləyicidən istifadə edərək ilıq suyu bədənə püskürdün və sərinkeşin işləməsi şəraitində onu qurudun.

Boyun, qoltuqaltı və ya qasıq nahiyyələrinə buz və ya yaş dəsmal qoyun və eyni zamanda sərinkeşi işlək vəziyyətdə saxlayın. Sərinkeş mövcud deyilsə, bədənə əllə havalandırma yaratmağa çalışın.

Bədəni daha sürətli soyutmaq üçün əlləri və ayaqları sərin su qablarına qoyun. Daha yuxarı yaşlı uşaqlar və böyüklər sərin (amma buz kimi soyuq OLMAZ) su vannası və ya soyuq duş qəbul edə bilərlər.

Körpələri və azyaşlı uşaqları çox soyuq suya salmayın.

Sərinkeşin istiqamətini birbaşa üzə, xüsusilə körpələrin üzünə yönləndirməyin.

Tibb işçisinin məsləhəti olmadan parasetamol/asetaminofen verməyin.

3-cü addıma keçin: Bədənin maye balansını bərpa edin.

3. Bədənin maye balansını bərpa edin

6 aydan kiçik körpələr: Körpənin bədəninin maye balansını bərpa etmək üçün ana südü ilə qidalandırın. Ananı, xüsusilə də ana südü ilə qidalandırırsa, da daha çox su içməyə təşviq edin.

Daha böyük körpələr və uşaqlar: Körpənizə və ya uşağınıza suyu kiçik miqdarlarda verin ki, buna öyrəşsinlər. Uşaq çox tərləyibse və ya çox tərləyirsə, uşağa verilən suya ağızdan qəbul edilən rehidratasiya duzu məhlulu (ORS) əlavə edin. Paketin üzərindəki təlimatlara diqqətlə əməl edin. Əgər təlimatlar yoxdursa, aşağıdakı göstərişlərə əməl edin:

- İki yaşından kiçik bir uşaq, içində ORS mayesi olan iri fincanın (250 ml) ən azı dördə birindən ikidə biri qədərində ehtiyac duyur.
- İki və daha yuxarı yaşlı uşaq, içində ORS mayesi olan iri fincanın (250 ml) ən azı yarısı və ya hamısına ehtiyac duyur.

Əgər hazır ORS paketi mövcud deyilsə, bir litr təmiz suda 6 çay qaşığı şəkər və 1/2 çay qaşığı duz həll edin.

Daha böyük uşaqlar və hamilə qadınlar: Əgər həddindən artıq tərləmə varsa, suya ORS əlavə edin. Onlar yaxşılaşana qədər, hər 5 dəqiqədə 100 ml ORS içməlidirlər.

İSTİLİK DALĞASI ZAMANI NƏ ETMƏLİ?

Hazırlıqlı olun

- Çöldəki işlərinizi planlaşdırmaq üçün günün, həftənin və ayın nə qədər isti və rütubətli olacağını öyrənin.
- Evdə, içində ağızdan qəbul edilən ORS paketləri, termometr, su qabları, sərinlik üçün isladılmış dəsmal və ya parçalar, batareyalı əl sərinkeşi və ya su çiləyici, habelə istilik stresinin simptomlarını tanımaq və müalicə etmək üçün bir yaddaş vərəqəsi olan təcili yardım dəsti saxlayın.
- Yardım üçün müraciət qaydasını bilin. Ən yaxın səhiyyə müəssisəsinin və ya təcili yardım/nəqliyyat xidmətlərinin əlaqə məlumatlarını yazıb saxlayın.

Evinizi sərin saxlayın

- İmkan daxilində, günün ən isti vaxtlarında pərdələri bağlayın və evi sərinlətmək üçün gecə pəncərələri açın.
- Varsa, sərinkeş və hava sərinləşdirici cihazlardan istifadə edin.

İstidən qorunun

- İmkan daxilində, günün ən isti vaxtlarında çölə çıxmayın. İşlərinizi günün daha sərin vaxtlarına – səhər və ya axşam saatlarına planlaşdırmağa çalışın.
- Çöldə olarkən günəşdən qoruyucu krem istifadə edin və kölgədə qalmağa çalışın, yaxud şlyapa və çətirdən istifadə edin.

Bədəninizi sərin saxlayın və bədənin maye balansını qoruyun

- Susamağı gözləmədən müntəzəm aralıqlarla su için.

İstidə yüngül və boş paltarlar geyinin

- Özünüzlə su butulkası və kiçik bir dəsmal götürün ki, ehtiyac olduqda su içə və boynunuza yaşı dəsmal qoyaraq sərinləyə bilərsiniz.

Qida təhlükəsizliyi və qidalanma

- **Qida məhsuldarlığının azalması:** İqlim dəyişikliyi kənd təsərrüfatına mənfi təsir göstərir, bu da qida məhsullarının azalmasına və qiymətlərin artmasına səbəb olur.
- **Mikronutrient çatışmazlığı:** Məhsuldarlığın azalması və qida müxtəlifliyinin azalması səbəbindən uşaqların qidalanma vəziyyəti pisləşə bilər, bu da vitamin və mineral çatışmazlığına gətirib çıxara bilər.

Su təhlükəsizliyi

- **Su qıtlığı:** Quraqlıqlar və su resurslarının azalması nəticəsində təmiz suya çıxış məhdudlaşır. Bu, su ilə əlaqəli xəstəliklərin (məsələn, ishal, susuzluq) artmasına səbəb olur.
- **Su çirklənməsi:** Ekstremal hava hadisələri zamanı su mənbələri çirklənə bilər, bu da içməli suyun keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir və uşaqlarda su ilə bağlı xəstəliklərin artmasına səbəb olur.

Yoluxucu xəstəliklər

- **Xəstəliklərin yayılması:** Artan temperatur və rütubət səbəbindən malyariya, zika virusu, dengə qızdırması kimi xəstəlikləri yayan həşəratların fəaliyyəti artır. Uşaqlar bu xəstəliklərə qarşı daha həssasdır və immunitetləri zəifdir.

İ-S-T-İ-yə qalib gəlmək üçün valideynlərə aşağıdakılar tövsiyə edilir:

İQLİM DƏYİŞİKLİYİNİN UŞAQLARIN RİFAHINA TƏSİRİ

İqlim dəyişikliyi uşaqların rifahına həm fiziki, həm də emosional baxımdan müxtəlif yollarla təsir edir.

İqlim dəyişikliyi uşaqların rifahına çoxşaxəli təsir edir və onların fiziki, psixoloji və sosial inkişafını təhlükə altına qoyur. Valideynlər və icmalar olaraq, bu riskləri azaltmaq və uşaqlarımızın rifahını qorumaq üçün birgə çalışmalıyıq.

BÜTÜN AİLƏ ÜÇÜN EKOLOJİ CƏHƏTDƏN TƏMİZ VƏRDİŞLƏR

Ekoloji cəhətdən təmiz verdişlər ailə üzvlərinin həyat keyfiyyətini artırmaqla yanaşı, ətraf mühitin qorunmasına da kömək edir. Aşağıdakı təkliflər bütün ailə üçün ekoloji cəhətdən təmiz verdişləri tətbiq etməyə kömək edəcək:

1. Qida israfını azaltmaq

- Planlaşdırılmış alış-veriş: Həftəlik qida alış-verişlərinizi planlayın və yalnız ehtiyacınız olan məhsulları alın. Bu, qida israfını azaltmağa kömək edəcək.
- Yararlı qidaların istifadəsi: Qidaları düzgün şəkildə saxlayın və tez istehlak edin.

2. Plastik istifadəsini azaltmaq

- Təkrar istifadə edilə bilən qablar: Plastik torbalar və qablar əvəzinə təkrar istifadə edilə bilən materiallardan istifadə edin. Alış-veriş üçün çoxsaylı istifadə oluna bilən çantalar götürün.
- Plastiksiz seçimlər: Plastiksiz alternativlər axtarın. Məsələn, plastik əvəzinə, metal və ya şüşə qablardan istifadə edin.

3. Enerji qənaəti

- İşıqları söndürmək: Evin hər bir otağında işıqların lazımsız olaraq açıq qalmasına diqqət yetirin. Gün işığından maksimum istifadə edin.
- Elektron cihazların söndürülməsi: Elektron cihazları istifadədən sonra tamamilə söndürün.

4. Su qənaəti

- **Suyun istifadəsi:** Dişlərinizi fırçalayarkən və əllərinizi yuyarkən kranın açıq qalmasının qarşısını alın. Duş qəbul edərkən suyun qənaətlə istifadəsinə çalışın.
- **Su sızmalarının qarşısını almaq:** Evinizdəki sızan kranları və boruları təmir edin. Su sızmalarının qarşısını almaq su qənaətini artıracaq.

5. Tullantıların azaldılması

- **Tullantıların çeşidlənməsi:** Evinizdə təkrar emal edilə bilən və edilə bilməyən tullantıları ayırın. Plastik, kağız və şüşə kimi materialları düzgün şəkildə təkrar emal edin.
- **Kompostlama:** Qida tullantılarını kompostlama sisteminə əlavə edin. Bu, tullantıları azaldır və torpağın keyfiyyətini artırır.

6. Ekoloji dost davranışlar

- **Yerli və mövsümi məhsullar:** Yerli və mövsümə uyğun məhsul istehlak edin. Bu, qida daşınması zamanı sərf olunan enerjini və karbon emissiyalarını azaldır.
- **Enerji səmərəli məhsullar:** Enerji səmərəli cihazlardan istifadə edin və evdə enerji qənaəti təmin edən tədbirlər görün.

7. Ekoloji təhsil və şüur

- **Təhsil:** Uşaqlara və ailə üzvlərinə ekoloji problemlər və onların həlli yolları haqqında məlumat verin. Ekoloji layihələrdə iştirak etmələrini təşviq edin.
- **İştirak:** Yerli ekoloji tədbirlərdə iştirak edin və icma ilə əməkdaşlıq edin. Bu, ailənin ekoloji savadını artıracaq.

8. Təbii resursların qorunması

- **Günəş enerjisi:** Evinizdə günəş enerjisi panelləri quraşdırmağı düşünün. Bu, enerjinin bərpa olunan mənbələrdən alınmasına kömək edəcək.
- **İzolyasiya:** Evinizin izolyasiyasını yaxşılaşdırın, bu, istilik və soyutma sistemlərinin daha səmərəli işləməsinə kömək edəcək.

9. Şəxsi nəqliyyat və səyahət

- **İctimai nəqliyyat:** İctimai nəqliyyat, velosiped və ya piyada getmək şəxsi avtomobil istifadəsini azaltmağa kömək edəcək. Bu, həm də havaya atılan karbon emissiyalarını azaldır.
- **Eyni istiqamətdə birgə avtomobil istifadəsi:** Avtomobillə eyni istiqamətə gedənlərlə birgə səyahət edin. Bu, yanacaq istehlakını və karbon izini azaldır.

İCTİMAİ TƏŞƏBBÜSLƏRİN ƏHƏMİYYƏTİ

İctimai təşəbbüslər iqlim dəyişikliyi və ətraf mühit problemləri ilə mübarizədə cəmiyyətin kollektiv fəaliyyətini artırmaq üçün vacibdir.

VALIDEYNLƏR UŞAQLARINA NECƏ KÖMƏK EDƏ BİLƏR?

Valideynlər uşaqlarının iqlim dəyişikliyindən qorunması və onun təsirləri ilə mübarizə aparması üçün bir sıra addımlar ata bilirlər:

1. Maarifləndirmə və məlumatlandırma

İqlim dəyişikliyi haqqında məlumat verin: Uşaqlarınıza iqlim dəyişikliyi və onun təsirləri barədə yaşlarına uyğun məlumat verin. Onlara bu mövzunu anlamağa və başa düşməyə kömək edin.

Mənbələri paylaşın: Uşaqlarınıza kitablar, videolar və digər təhsil materialları təqdim edin ki, onlar iqlim dəyişikliyi haqqında daha çox öyrəne bilsinlər.

2. Duyğularını dəstəkləmək

Dinləyin və anlayın: Uşaqlarınızın narahatlıqlarını və qorxularını dinləyin. Onlara öz duyğularını ifadə etmələri üçün şərait yaradın və onların narahatlıqlarını ciddiyyə alın.

Təsəlli verin: Onlara bu məsələnin ciddi olduğunu, lakin sizin onlarla birlikdə bu problemlə mübarizə aparacağınızı bildirin. Onlara ümid və güvən verin.

3. Sağlam həyat tərzini təşviq etmək

Sağlam qidalanma: Uşaqlarınızın balanslı və sağlam qidalanmasını təmin edin. Onları təzə meyvə, tərəvəz və digər qida dəyərləri yüksək olan məhsullarla bəsləyin.

Fiziki fəaliyyət: Onları açıq havada vaxt keçirməyə və fiziki fəaliyyətlərlə məşğul olmağa təşviq edin. Bu, onların fiziki və psixoloji sağlamlığına müsbət təsir göstərəcək.

4. Təhlükəsizlik və hazırlıq

Fövqəladə hallar üçün plan: Eviniz üçün fəvqəladə hallar planı hazırlayın və uşaqlarınıza bu plan haqqında məlumat verin. Təbii fəlakətlər zamanı necə davranmalı olduqlarını öyrədin.

Təhlükəsiz məkanlar: Evinizdə və ətrafınızda təhlükəsiz məkanlar müəyyən edin ki, fəvqəladə hallarda uşaqlarınız orada sığınacaq tapa bilsinlər.

5. Ekoloji dost davranışları öyrətmək

Enerji səmərəliliyi: Evinizdə enerji səmərəliliyini artırmaq üçün addımlar atın. Uşaqlarınıza enerjini qənaətlə istifadə etməyi öyrədin, məsələn, işıqları və elektron cihazları lazım olduqda söndürməyi.

Su qənaəti: Uşaqlarınıza suyu israf etməməyin əhəmiyyətini öyrədin. Onları suyu qənaətlə istifadə etməyə təşviq edin, məsələn, dişlərini fırçalayarkən kranı bağlamağı.

6. İştirak və fəallıq

Ekoloji layihələrdə iştirak: Uşaqlarınızı yerli ekoloji layihələrə və tədbirlərə cəlb edin. Bu, onların iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizədə aktiv iştirak etmələrinə və məsuliyyət hissi qazanmasına kömək edəcək.

Məktəblə əməkdaşlıq: Məktəblə əməkdaşlıq edərək, iqlim dəyişikliyi mövzusunda təhsil proqramlarının və tədbirlərin təşkil olunmasına dəstək verin.

Sağlam uşaqlar üçün
sağlam mühitlər

ƏZİZ VALİDEYNLƏR,

İqlim dəyişikliyi və ətraf mühit problemləri ilə mübarizə hər birimizin məsuliyyətidir və hər bir fərdin gündəlik həyatına təsir edir. Birlikdə, daha yaşıl və davamlı bir gələcək üçün addımlar ataraq, uşaqlarımıza daha sağlam bir dünya təqdim edə bilərik.

Azərbaycan Respublikası
Səhiyyə Nazirliyi

- AR Səhiyyə Nazirliyi
- Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi
- sehiyyegovaz
- Səhiyyə Nazirliyi
- Səhiyyə Nazirliyi
- AR Səhiyyə Nazirliyi
- Səhiyyə Nazirliyi

unicef
for every child

- unicef_aze
- UNICEFAzerbaijan
- unicef_azerbaijan
- unicef-azerbaijan
- unicefazerbaijan7206
- unicef_azerbaijan

 isim
İCTİMAİ SƏHIYYƏ VƏ İSLAHATLAR MƏRKƏZİ

- İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi
- İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi
- isim.az
- İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi
- isim.az